

Голові
спеціалізованої вченої ради
Д 17.127.03
в Класичному приватному
університеті
д.держ.упр., професору
Віктору ОГАРЕНКУ

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, доцента

Ажажи Марини Андріївни

на дисертаційну роботу Гикала Юрія Вадимовича на тему:

«Вдосконалення механізмів державного управління вищою військовою освітою», поданої до захисту до спеціалізованої вченої ради Д 17.127.03 на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 –механізми державного управління.

Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами. Після остаточного визначення шляху України до Євроінтеграції, перед усіма сферами суспільства постало питання адаптації власної нормативно-правової бази, підходів в досягненні мети розвитку, формування мотиваційної складової існування та інших чинників у формат, який притаманний Європейському Союзу.

Завдання Збройних Сил України у зв'язку із наближенням їх до стандартів НАТО, ускладняється тим, що вони задіяні до відбиття відкритої агресії Російської Федерації проти України. Однією з головних складових реформування ЗСУ полягає в удосконаленні механізмів державного управління вищою військовою освітою. Це питання стає все більш актуальним у зв'язку з гострим дефіцитом висококваліфікованого та мотивованого офіцерського складу, тому що існуюча система, яка з часів Радянського Союзу не зазнала істотних змін, не виконувала це завдання.

З огляду на вищезазначене дисертаційна робота Ю.В. Гикала «Вдосконалення механізмів державного управління вищою військовою освітою» є актуальним дослідженням, яке виконувалося в межах комплексних наукових проєктів: «Управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону в умовах децентралізації та регіональної демократії» (державний реєстраційний № 0118U005266); «Дослідження проблематики розвитку прямих форм демократії в Україні в умовах децентралізації» (державний реєстраційний № 01118U003560); «Модернізація та підвищення ефективності публічного управління у сфері зайнятості в Україні в контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний № 01118U003561), у межах яких розкрито основні засади розвитку та вдосконалення національної державної освітньої політики, запропоновано шляхи трансформації державного управління системою вищої військової освіти, визначено принципи формування ключових професійних військових компетентностей як складової професіоналізації офіцерського складу збройних сил.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Наукові положення, висновки та пропозиції, сформульовані Ю.В. Гикалом у дисертації, є чіткими й обґрунтованими, послідовними та логічними, змістовними й аргументованими. Високий ступінь достовірності та переконливості результатів дослідження забезпечується комплексним використанням загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, застосування яких забезпечило об'єктивний, усебічний аналіз визначеного предмета, достовірність отриманих результатів, зокрема: логічний, історичний, аналіз і синтез, узагальнення та наукова абстракція, порівняльний аналіз, моделювання, аксіоматизації, аналітичний.

Дисертаційна робота характеризується потужною емпіричною базою. Зокрема, автор творчо опрацював нормативно-правові акти України; документи міжнародних організацій й директивні документи, які стосуються питань державного управління вищою військовою освітою в Україні, наукові

праці вітчизняних та закордонних учених, військових теоретиків і практиків, досвід особистої професійної діяльності автора.

Детальне ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що підхід її автора до обґрунтування механізмів державного управління вищою військовою освітою відзначається глибиною, фундаментальністю, цілісністю і новаторством.

Дисертаційна робота – чітко структурована, характеризується логічністю викладу, якісним оформленням наукового апарату роботи, збалансованістю текстового та графічного матеріалу й підпорядкована реалізації основних завдань дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи формування механізмів державного управління вищою військовою освітою» автор дуже ґрунтовно розглядає погляди інших науковців на проблеми формування державної політики управління вищою військовою освітою. Заслуговує на увагу здійснений понятійно-категоріальний аналіз дослідження державної політики у сфері державного управління вищою військовою освітою. Досить ретельно вивчені управлінські засади формування державної політики управління вищою військовою освітою.

В другому розділі «Сучасний стан розвитку механізмів державного управління вищою військовою освітою» дисертант досить всебічно здійснює аналіз систем підготовки військових кадрів провідних країн НАТО. Зокрема, автор акцентує увагу на виявленні характерних рис, які можна використовувати при проведенні реформування вітчизняної системи підготовки офіцерських кадрів. Автор пропонує комплексну підготовку формування Українського війська, набуття ним військових компетенцій та можливий вплив на сучасну систему військової освіти.

Безперечним здобутком вважаємо виокремлення дослідником особливостей систем вищої військової освіти провідних країн світу.

У третьому розділі «Шляхи модернізації системи державного управління вищою військовою освітою в умовах євроінтеграції» сформована

комплексна концепція вдосконалення вітчизняної системи підготовки офіцерських кадрів в умовах євроінтеграції з урахуванням історичного досвіду.

Заслуговують на увагу надані дисертантом практичні рекомендації щодо наближення системи підготовки до північноатлантичних стандартів. Вартими уваги, на наш погляд, є наведені автором конкретні приклади проведення змін в системі підготовки на прикладі Військової академії (м.Одеса).

Автор наводить доцільність удосконалення існуючої системи вищої військової освіти шляхом реформування системи підготовки резерву офіцерських кадрів та вдосконаленням навчально-матеріальної бази.

Загальні висновки до роботи є чіткими, логічними й виваженими.

Отже, можна констатувати, що ступінь обґрунтованості результатів дослідження Гикала Ю.В. підтверджується: методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних положень дослідження; системним аналізом теоретичного матеріалу; виявленням закономірностей та причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваної проблеми; широтою та різноманітністю теоретичної бази; послідовністю та логічністю викладу матеріалу, відповідністю одержаних наукових результатів поставленій меті й основним завданням дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів

Виконана дисертаційна робота має теоретичну цінність і практичне значення, свідчить про вміння дослідника ідентифікувати актуальні наукові проблеми й успішно працювати над їхнім вирішенням.

Серед найсуттєвіших наукових результатів, отриманих дисертантом, вважаємо за потрібне вказати на такі з них:

1) вперше розроблено та описано інноваційну модель державного управління вищою військовою освітою в Україні, складовими якої є: суб'єкти управління (органи державної влади, органи військового управління військовою освітою, науково-педагогічні працівники вищих військових навчальних закладів, громадські інституції); об'єкт управління (вища

військова освіта та її складові: освітні послуги з професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації військового кадрового забезпечення Збройних Сил України та інших військових угруповань; мережа вищих військових навчальних закладів, структурні підрозділи цивільних закладів вищої освіти; стандарти освітньої діяльності загалом та військової освіти зокрема; освітньо-професійні й наукові програми, спеціальності, рівні освітньої кваліфікації); вплив на процес формування державного управління з боку міжнародних установ та організацій; концептуальна основа й положення щодо управління у сфері вищої військової освіти; механізми системи державного управління вищою військовою освітою (соціально-економічний, організаційно-управлінський, ресурсний, мотиваційний, науково-дослідницький);

2) удосконалено: науково-методичний підхід до імплементації кращих вітчизняних практик професійної підготовки висококваліфікованих військових фахівців на тактичному, оперативному, стратегічному рівнях; класифікацію ключових професійних військових компетентностей, спрямованих на діяльнісний спосіб функціонування й особистісний вимір мислення, побудованих на вмінні передбачення та встановлення чітких логічних взаємозв'язків між усіма структурними компонентами військової системи, і чинників, які впливають на формування ключових професійних військових компетентностей на теоретично-свідомому, практично-функціональному, реально-прикладному рівнях; понятійно-категоріальний апарат теорії державного управління шляхом авторського визначення змісту окремих понять, а саме: «механізми системи державного управління вищою військовою освітою – один з основних елементів загальної національної системи державного управління, за допомогою якого організуються та впроваджуються організаційно-управлінські, нормативно-правові, соціально-економічні, науково-методичні заходи; сукупність ресурсних засобів, мотиваційних стимулів цілеспрямованого впливу державних органів законодавчої й виконавчої влади на систему вищої військової освіти для

забезпечення високого рівня якості професійної підготовки та перепідготовки військових фахівців, у контексті виконання кадрового замовлення щодо забезпечення ЗС України якісно-професійним особовим складом»; «система вищої військової освіти – підсистема загальної системи освіти України і елемент системи військової освіти, що інтегрує в собі комплекс самостійних, систематизованих, стандартизованих елементів, злагоджена взаємодія яких приводить до забезпечення ЗС України висококваліфікованим кадровим потенціалом; складається з мережі вищих військових начальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти; суб'єктів освітнього процесу; органів, що здійснюють державне управління вищою військовою освітою; стандартів освітньої діяльності та військової освіти; галузі знань, спеціальностей, освітніх-професійних, освітньо-наукових і наукових програм; рівнів і ступенів освіти»;

3) набули подальшого розвитку: теоретико-методичні дослідження механізмів державного управління вищою військовою освітою, його універсального інструментарію, що в умовах війни шостого покоління має за мету забезпечення суттєвої зміни вектора розвитку вітчизняної системи вищої військової освіти з площини ретроградно-деградаційного у площину гуманістично-інноваційного навчання, спричинить зростання військово-професійних, інтелектуальних, наукових, культурних, духовно-моральних потенціалів спеціалістів військової справи; дослідження й систематизація закордонного досвіду державного управління вищою військовою освітою, можливості його імплементації у вітчизняну воєнну доктрину, на підставі цього узагальнено кращі практики країн – членів НАТО (Великої Британії, Литви, Німеччині, Польщі, Сполучених Штатів Америки, Туреччини, Франції), характерними особливостями яких є: запровадження системи комплексного управління вищою військовою освітою, людиноцентристська направленість процесу навчання, використання кращих світових військових практик, упровадження міжнародного співробітництва й інтеграції,

забезпечення тісного зв'язку з національними традиціями та культурою, дотримання ступеневості й модульності навчання, надання особливої значущості стажуванню курсантів і науково-педагогічних працівників в умовах діючих військових частин, забезпечення національних інтересів держави шляхом формування високопрофесійних військових кадрів, здатних керувати бойовими підрозділами, виконувати надскладні воєнні завдання в різних нестандартних ситуаціях збройних сил та інших воєнних угруповань

Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні теоретико-методологічних і практико-прикладних положень, оформлених у конкретні пропозиції, які можуть бути реалізовані й тим самим стати основою вдосконалення механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні. Одержані наукові результати впроваджено в діяльності:

– *Міністерства у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України* (довідка про впровадження № 1479/04/01/1-20 від 17.02.2020);

– *Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського* (акт впровадження від 24.12.2020);

– *Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького* (довідка про впровадження № 31/34 від 03.02.2020);

– *Військової академії (м. Одеса)* (акт впровадження від 23.12.2020);

– *Одеського державного університету внутрішніх справ* (акт впровадження від 03.03.2021);

– *Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»* (акт впровадження від 27.11.2020).

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційної роботи були презентовані та отримали позитивну оцінку на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних і науково-методичних конференціях, круглих столах, зокрема міжнародних науково-практичних конференціях, всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах: «Спільні дії військових формувань і правоохоронних органів держави: проблеми та перспективи» (м. Одеса, 2017 р.), «Форум прямої демократії» (м. Київ, 2018 р.), «Управління якістю підготовки фахівців» (м. Одеса, 2019, 2020 рр.), «Роль держави та громадського сектору в соціально-психологічній адаптації переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників АТО» (м. Київ, 2019, 2020 рр.), «Наукові розробки, передові технології, інновації» (м. Прага, 2020 р.), «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України за міжнародною участю» (м. Київ, 2020 р.).

Наукові результати дисертаційної роботи опубліковані в 14 наукових працях, зокрема: 4 – статті у наукових фахових виданнях з державного управління, 2 – статті в зарубіжних виданнях; 8 – тези доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

У дисертації автором чітко окреслені: мета, завдання, предмет і об'єкт дослідження. Автором проаналізовані та використані нормативні документи, дані статистичних довідників, інформаційно-аналітичних бюлетенів, монографії, довідкова література, включаючи зарубіжну, численні публікації у вітчизняних та зарубіжних виданнях, рекомендації міжнародних експертів, офіційні публікації міжнародних інститутів та організацій. Дисертант достатньо виважено і критично оцінює погляди різних дослідників, аргументовано доводить власну позицію. Висновки та пропозиції сформульовані чітко і повністю передають зміст основних результатів проведеного наукового дослідження. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації у повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації. У

цілому дисертація Гикало Юрія Вадимовича на тему: «Вдосконалення механізмів державного управління вищою військовою освітою» за своїм змістом та одержаними результатами відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.
Дисертаційне дослідження на тему «Вдосконалення механізмів державного управління вищою військовою освітою» виконано на високому науково-теоретичному рівні та відповідає вимогам Міністерства освіти України. Водночас позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Гикало Юрія Вадимовича, слід зазначити, що робота містить низку положень, які є дискусійними або потребують додаткової аргументації. Зокрема:

1. У підрозділі 1.1. «Огляд наукового дискурсу проблематики формування державної політики управління вищою військовою освітою» до основних проблем розвитку системи вищої освіти України, на мій погляд, слід додати питання підвищення статусу викладачів вищих військових закладів для формування укомплектованості цих посад на конкурсній основі.

2. У підрозділі 2.1. «Міжнародний досвід державного управління вищою військовою освітою» (с. 102) необхідно було, на мій погляд, розглянути досвід підготовки офіцерських кадрів Ізраїлю, як країни, яка довгостроковий час перебуває в умовах постійного конфлікту.

3. У підрозділі 3.2 «Імплементация національного досвіду спрямованості (військової спеціалізації) вищої освіти в Збройних Силах України (на прикладі Військової академії (м. Одеса))», на мій погляд, слід було більш детально розкрити систему підготовки за «L системою».

Проте відзначені недоліки мають, в основному, дискусійний характер, не є принциповими та не знижують загальний теоретичний і практичний рівень дисертаційного дослідження. Наведені зауваження та пропозиції є здебільшого рекомендаційними і не знижують високої оцінки наукового доробку дисертанта.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів.

Дисертаційна робота Гикала Юрія Вадимовича на тему: «Вдосконалення механізмів державного управління вищою військовою освітою» є завершеним, цілісним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, відповідає вимогам пп. 9, 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. №567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Доктор наук з державного управління, доцент
Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету,
професор кафедри менеджменту організацій
та управління проектами

Марина АЖАЖА

Вчений секретар ЗНУ

О.А. Проценко